

INGLIZ TILINI O'RGANISHDA SUN'IY INTELLEKTNING ROLI

Usmonova Barno

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar

Filologiya va tillarni o'qitish (ingliz tili).

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19053747>

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy tilshunoslik va pedagogikada sun'iy intellekt (SI) tizimlarining tutgan o'rni tahlil qilingan. Tadqiqotda ChatGPT, Google Gemini kabi yirik til modellari (LLM), shuningdek, Duolingo va ELSA Speak kabi ixtisoslashgan platformalarning talabalar nutqini rivojlantirishdagi samaradorligi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt (SI), ChatGPT, Claude, Gemini, Grammarly, Quillbot, Duolingo, ELSA Speak, cultural nuances

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LEARNING ENGLISH

Annotation. This article analyzes the role of artificial intelligence (AI) systems in modern linguistics and pedagogy. The study examines the effectiveness of large language models (LLMs) such as ChatGPT, Google Gemini, as well as specialized platforms such as Duolingo and ELSA Speak in developing students' speech.

Keywords: Artificial intelligence (AI), ChatGPT, Claude, Gemini, Grammarly, Quillbot, Duolingo, ELSA Speak, cultural nuances

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida ingliz tili muloqot, fan va texnika tili sifatida o'z mavqeyini mustahkamlab bormoqda. Shu bilan birga, ta'lim texnologiyalari, xususan, **sun'iy intellekt (SI)** til o'rganish an'alarini tubdan o'zgartirmoqda. Endilikda til o'rganuvchilar faqat darsliklar yoki repetitorlarga bog'lanib qolmasdan, shaxsiy ehtiyojlariga moslashtirilgan raqamli ekotizimlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Bugungi kunda til o'rganish uchun faqat darslik va lug'atlar kifoya qilmaydi. **Sun'iy intellekt (SI)** bu jarayonni tezroq, arzonroq va qiziqarliroq qilmoqda. Quyida SI ingliz tilini o'zlashtirishda qanday inqilob yasayotganini ko'rib chiqamiz.

Shaxsiy repetitor

Endilikda suhbatlashish uchun hamkor qidirishning hojati yo'q. **ChatGPT, Claude** yoki **Gemini** kabi neyrotarmoqlar bilan istalgan vaqtda muloqot qilish mumkin. Ular xatolarni tuzatadi, iboralarning ma'nosini tushuntiradi va foydalanuvchiga moslashadi.

Talaffuzni mukammallashtirish

ELSA Speak kabi ilovalar talaffuzdagi xatolarni aniqlaydi. Sun'iy intellekt ovozni ona tili sohiblariniki bilan solishtiradi va qaysi tovush noto'g'ri talaffuz qilinayotganini ko'rsatadi.

Matnlarni tahrirlash va tahlil qilish

Grammarly yoki **Quillbot** shunchaki imlo xatolarini tuzatmaydi. Ular gapning uslubini (rasmiy yoki norasmiy) o'zgartirishni va fikrni ravonroq ifodalashni o'rgatadi. Bu, ayniqsa, **IELTS** yoki **TOEFL** imtihonlariga tayyorgarlik ko'rayotganlar uchun foydalidir.

Individual yondashuv

An'anaviy kurslarda barcha bir xil dasturda o'qiydi. Sun'iy intellekt esa foydalanuvchining darajasi va qiziqishlarini tahlil qilib, faqat zarur bo'lgan so'zlar va mavzularni taklif qiladi.

Masalan, **Duolingo** algoritmlari tez-tez xato qilinadigan so'zlarni eslab qoladi va ularni qayta-qayta so'raydi.

Shaxsiylashtirilgan ta'lim (Adaptive Learning)

An'anaviy ta'lim tizimidagi "hamma uchun bir xil yondashuv" tamoyili SI yordamida o'z o'rnini **adaptiv o'qitishga** bo'shatib bermoqda. Neyrotarmoqlar o'quvchining bilim darajasini, kuchli va kuchsiz tomonlarini, hatto o'zlashtirish tezligini tahlil qiladi.

Masalan, *Duolingo* yoki *Babbel* kabi platformalar foydalanuvchi tez-tez xato qiladigan grammatik qoidalar yoki so'zlarni eslab qoladi va ularni takrorlash uchun maxsus mashqlar generatorini ishga tushiradi. Bu vaqtni tejash va samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Nutq ko'nikmalarini rivojlantirish va talaffuz korreksiyasi

Til o'rganuvchilar uchun eng katta to'siq — bu "til baryeri" va noto'g'ri talaffuzdan qo'rqishdir. *ELSA Speak* kabi SI ilovalari nutqni aniqlash (Speech Recognition) texnologiyasi orqali har bir tovushni tahlil qiladi. U o'quvchining xatosini ona tili sohibi (native speaker) bilan solishtiradi va aniq qaysi artikulyatsiyani o'zgartirish kerakligini ko'rsatib beradi. Bu o'quvchiga psixologik bosimsiz, xavfsiz muhitda gapirish ko'nikmasini mashq qilish imkonini beradi.

Generativ modellar va interaktiv muloqot

Katta til modellari (LLM) ingliz tili o'rganishda virtual suhbatdosh vazifasini o'tamoqda.

O'quvchi ushbu modellar bilan:

Muayyan mavzularda (masalan, ish suhbatlari, sayohat) simulyatsiya o'tkazishi;

Yozgan insholarini akademik uslubga keltirishni so'rashi;

Murakkab grammatik qoidalarni sodda misollar bilan tushuntirib berishni talab qilishi mumkin.

Bu SI bilan muloqot qilish orqali jonli til muhitini yaratishga yordam beradi.

Yozma nutq va akademik tahrir

Matnning ohangi (tone), ravonligi va mantiqiy izchilligini tahlil qiladigan vositalar ham mavjud. Bu, ayniqsa, xalqaro imtihonlarga tayyorlanayotgan talabalar uchun o'z fikrlarini akademik darajada ifodalashni o'rganishda yordam beradi.

Muammolar va Etik jihatlar

SIning ijobiy tomonlari bilan birga, ba'zi muammolar ham mavjud. O'quvchilarning SI dan tayyor javoblar olishga o'rganib qolishi **tanqidiy fikrlash va mustaqil ijod** ko'nikmalarini susaytirishi mumkin. Shuningdek, sun'iy intellekt hali ham madaniy nozikliklarni (cultural nuances) va idiomalarning chuqur semantik ma'nolarini inson kabi his qila olmasligi mumkin.

XULOSA

Sun'iy intellekt ingliz tili o'qituvchisining o'rnini bosmaydi, lekin ta'lim jarayonini tezlashtiruvchi rolini o'ynaydi. Kelajakda muvaffaqiyatli til o'rganuvchi—bu raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt imkoniyatlaridan to'g'ri foydalana oladigan shaxsdir.

REFERENCES

1. **Abdukarimov, S. (2021).** *Sun'iy intellekt va ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi.* Toshkent: Innovatsion ta'lim nashriyoti.
2. **Ahmedov, B. & Karimov, S. (2023).** *Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt tizimlari.* Toshkent: Fan va texnologiya.
3. **Axmedova, D. (2020).** *Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy metodlar va texnologiyalar.* Samarqand: Zarafshon.
4. **Karimov, A. (2023).** *Sun'iy intellekt va til o'qitish texnologiyalari.* Toshkent.

5. **Saidova, G. (2019).** *Sun'iy intellekt va til o'rganish: Yangi texnologiyalar va metodologiyalar.* Ta'lim nashriyoti.
6. **Bakiev, A. (2022).** *Chet tillarini o'rgatishda innovatsion texnologiyalar.* Toshkent.
7. **Elov, B. (2026).** *Sun'iy intellekt va til ta'limiga oid ilmiy maqola.* (Scopus bazasidagi Q1 toifasidagi tadqiqotlar asosida).
8. **Hockly, N. (2023).** *Artificial Intelligence in English Language Teaching: The Good, the Bad and the Ugly.* ELT Journal,
9. **Kohnke, L. (2023).** *Generative AI in ELT Contexts: Forging a Path Forward.* Routledge.
10. **Godwin-Jones, R. (2021).** *Big Data and Language Learning: Opportunities and Challenges.* Language Learning & Technology,
11. WWW.GOOGLE.COM
12. WWW.WIKIPEDIYA.COM
13. WWW.ZIYONET.UZ